

بسمه تعالی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری

گزارش عملکرد سالانه گروه پژوهشی

ارزیابی و توسعه منابع

سال ۱۳۹۴

درآمد

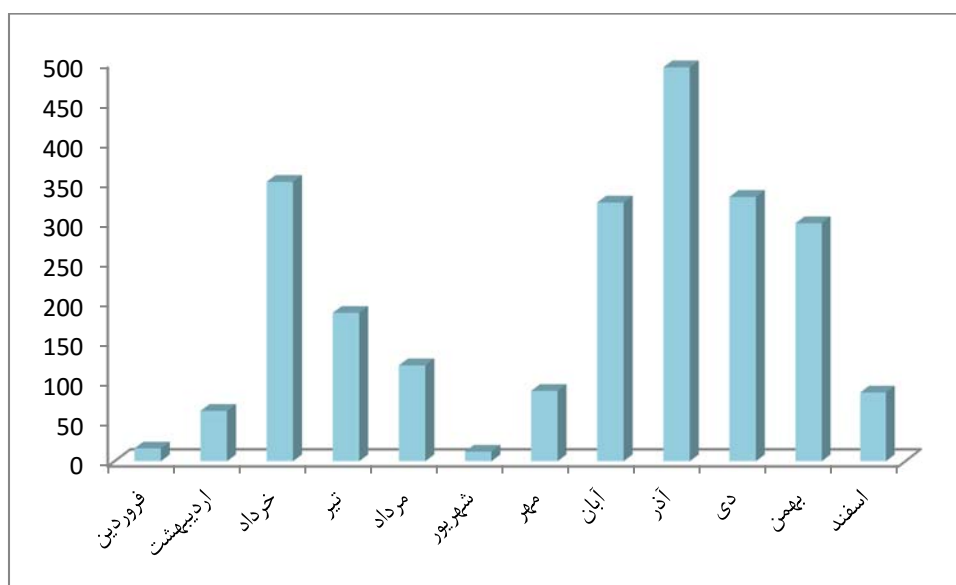
بنیاد آموزش و پژوهش در اغلب دانشگاهها و موسسات پژوهشی به میزان قابل توجهی بر کیفیت کتاب های تهیه شده استوار است. کتابهایی که هر یک به تبیین وجهی از وجوه دانش می پردازند، لذا انتخاب منابع اطلاعاتی جزء بزرگترین چالش های کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی پس از اختراع چاپ قلمداد می شود (افشار، ۱۳۸۵ ص. ۱۷۰۶؛ محسنی، ۱۳۸۲، ص ۷۹). صنعت چاپ باعث ایجاد تحولی شگرف در تولید منابع اطلاعاتی شد. از آن پس کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی با پدیده رشد نامحدود در تعداد عناوین و نیز شمارگان منابع اطلاعاتی منتشر شده مواجه هستند. با گذشت زمان، مشکلات و چالش هایی پیش روی کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی قرار گرفت. از جمله این چالش ها می توان به چالش در شناسایی منابع اطلاعاتی، رشد علمی و عمیق تر شدن علوم و ایجاد شاخه های فرعی علمی و نیز ظهور علوم بین رشته ای که باعث افزایش نیازهای اطلاعاتی افراد و در پی آن افزایش انتشارات علمی شد، رشد قیمت های منابع اطلاعاتی و درمقابل آن افزایش ناچیز بودجه کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی و نظایر اینها اشاره کرد (افشار، ۱۳۸۵، ص ۱۷۰۶-۱۷۰۸؛ محسنی، ۱۳۸۲، ص ۹۹-۸۷). علاوه بر صنعت چاپ، فناوری دیگری که باعث پررنگ تر شدن چالش های کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی در انتخاب منابع اطلاعاتی شد، ظهور اینترنت و شبکه جهانی وب بود (محسنی، ۱۳۸۲، ص ۸۸). این فناوری نیز علاوه بر رشد سریع تولید و انتشار منابع اطلاعاتی، باعث رشد، تعدد و تحول در محمل های اطلاعاتی شد که به خودی خود امکان دستیابی سریع به منابع اطلاعاتی را فراهم کرد. امکان تسریع در دستیابی به منابع اطلاعاتی برای عموم افراد در نوع خود تحولی شگرف قلمداد می شود. تحول مذکور این شائبه را در اذهان به وجود آورد که دیگر کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی از چرخه اطلاعات خارج خواهند شد. باوجود این، پس از گذشت اندک زمانی دستیابی به اطلاعات مناسب و مرتبط و در زمان مناسب به عنوان معضلی بزرگ پدیدار شد. همین امر باعث بازگشت مجدد افراد به استفاده از مراکز اطلاع رسانی شد که قادر به ارائه خدمات پیشرفته اطلاعاتی در محیط وب بودند. دلیل اصلی این امر این است که کتابخانه ها تنها مراکز اطلاع رسانی هستند که اقدام به گزینش، گردآوری و سازماندهی منابع اطلاعاتی منتخب با استفاده از پالایه های مناسب می کنند. بنابراین فعالیت کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی را می توان در سه محور، مجموعه سازی، سازماندهی و اشاعه دسته بندی کرد. از این رو، اولین و مهمترین فعالیت کتابخانه ها را که جزو وجوه ممیزه و برتری این سازمانها لحاظ می شود، شناسایی، گزینش، سفارش و تهیه منابع اطلاعاتی تحت عنوان ارزیابی و توسعه منابع شکل می دهد (افشار، ۱۳۸۵، ص ۱۷۰۵). از طرفی نیز بحث شناسایی و انتخاب منابع اطلاعاتی نسبت به سایر فعالیت های این حوزه از اولویت و اهمیت ویژه ای برخوردار است.

منابع اطلاعاتی موجود در مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری مورد استفاده گستره وسیعی از دانشگاهیان، از دانشجویان مقاطع تحصیلی گوناگون گرفته تا اعضای هیأت علمی است. گفتنی است منابع مرکز نه تنها پاسخگوی نیاز کاربران خارجی است، بلکه پژوهشگران و اعضای هیأت علمی مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری را نیز تغذیه اطلاعاتی می نماید. با توجه به طیف دانشگاهی این مجموعه و با توجه به اولویت اهداف پژوهشی، مجموعه این مرکز بایستی با توجه به اولویتهای علمی و پژوهشی کاربران آن فراهم آوری شده باشد. به همین دلیل، انتشارات علمی دارای ارزش در حوزه های علوم و فناوری به صورت کلی و در پیوند با اعضای هیأت علمی مرکز، حوزه های علوم رایانه، علوم کتابداری و اطلاع رسانی و زبانشناسی رایانه ای، از

جمله حوزه های دارای اولویت فراهم آوری منابع هستند. در این میان کتاب‌های علمی دانشگاهی، نشریات تخصصی در حوزه‌های موضوعی و خبرنامه های منتشر شده توسط انجمنهای علمی مختلف در اولویت اول و منابع آموزشی و کمک آموزشی در اولویت های بعدی قرار دارند. تمام منابعی که توسط مرکز با توجه به بندهای پیشین برای استفاده کاربران فراهم می شود، به منزله مجموعه مرکز شناخته می شوند. این تعریف شامل تمام مدارکی است که به صورت چاپی در مخزن نگهداری شده و همچنین تمام منابع دیجیتالی که از طریق شبکه های اطلاع رسانی، با واسطه مرکز، به صورت موقت و یا دائمی در دسترس کاربران قرار گرفته است. در این راستا مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری در سال ۱۳۹۴ نیز حضوری مفید و موثری در نمایشگاه بین المللی کتاب برای تهیه و خرید کتب فارسی، عربی و لاتین داشت.

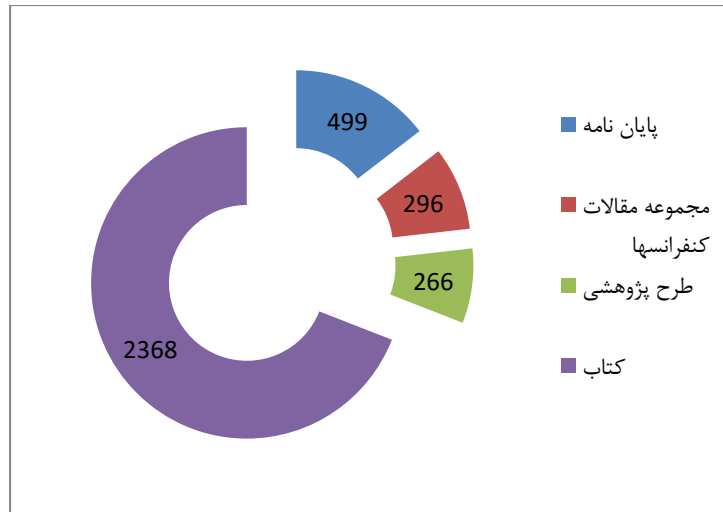
فراهم آوری کتاب و سایر منابع تک نگاشتی

در سال ۱۳۹۴ بالغ بر ۲۴۰۰ عنوان کتاب از طریق خرید مستقیم و یا نمایشگاههایی که در طول سال برگزار می گردد خریداری و همچنین مواردی به صورت اهدایی در برنامه جامع مرکز ورود اطلاعات گردید. نمودار شماره ۱ به صورت گرافیکی عملکرد گروه در دروندهی اطلاعات کتابهای تهیه شده را به تفکیک ماه نشان می دهد.

نمودار ۱. گزارش آماری درون دهی اطلاعات کتب فارسی و انگلیسی به نرم افزار Ricest

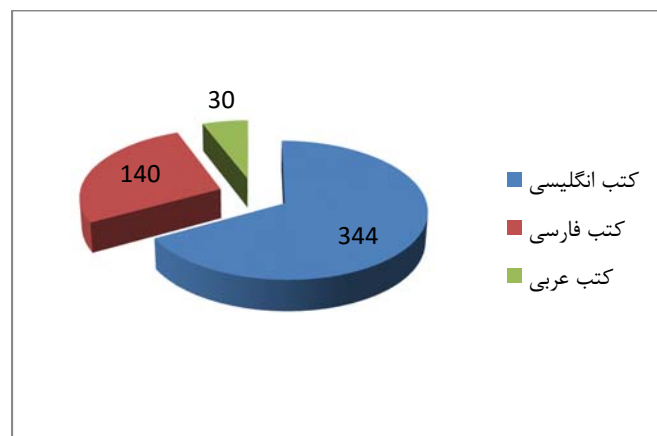
از آنجا که علاوه بر منابع کتابی، منابع تک نگاشتی دیگر اعم از پایان نامه، طرح پژوهشی و کتابهای مجموعه مقالات همایشها نیز در مجموعه مرکز ثبت می گردد، لذا نمودار شماره ۲ انواع منابعی را که به طور کلی در طول سال ۱۳۹۴ در سیستم دروندهی شده اند را به نمایش می گذارد.

نمودار ۲. دروندهی اطلاعات منابع تک نگاشتی به نرم افزار Ricest به تفکیک نوع منبع

خرید منابع کتابی

یکی از منابع تامین کتابهای فارسی و غیر فارسی برای مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری، حضور و شرکت در نمایشگاه های ملی و بین المللی در سطح کشور و یا به صورت محلی است. در سال ۱۳۹۴ گروه ارزیابی و توسعه منابع با شرکت در ۲ نمایشگاه بین المللی، اقدام به تهیه منابع اطلاعاتی مورد نیاز کاربران خود کرد. نمودار ۳ آمار خرید کتاب از بیست و هشتمین نمایشگاه بین المللی تهران و همچنین نمایشگاه کتب کاربردی و دانشگاهی را به نمایش گذاشته است. این کتابها در سه بخش فارسی، عربی و انگلیسی برای استفاده کاربران مرکز منطقه ای تهیه شده است. لازم به توضیح است بودجه هزینه شده برای خرید از این نمایشگاه ها به تفکیک برای کتب انگلیسی ۱۴۶۴۳۶۱۰۰۰ ریال، کتب فارسی ۲۲۳۶۹۴۰۰ ریال و کتب عربی ۱۳۸۵۴۰۰۰ ریال بوده است. به ریال در نمودار ۴ به تفکیک ارائه شده است.

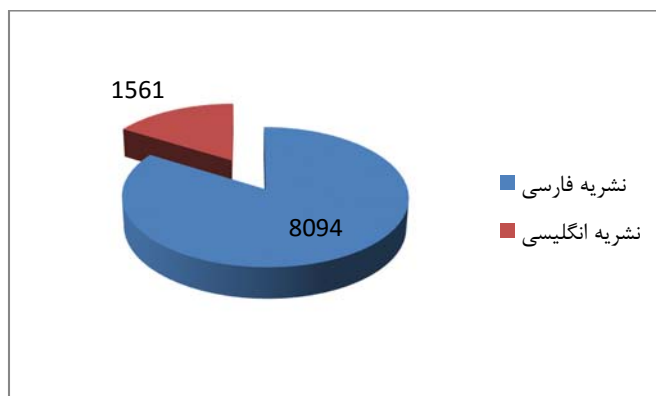

نمودار ۳. فراهم آوری و خرید منابع کتابی از بیست و هشتمین نمایشگاه بین المللی تهران و نمایشگاه کتب کاربردی دانشگاهی

همچنین خاطر نشان می سازد در سال ۱۳۹۴ بالغ بر ۲۲۰۰۰ عنوان کتاب الکترونیکی خریداری و به صورت آفلاین قابل بهره برداری گردید.

فراهم آوری نشریه‌های ادواری

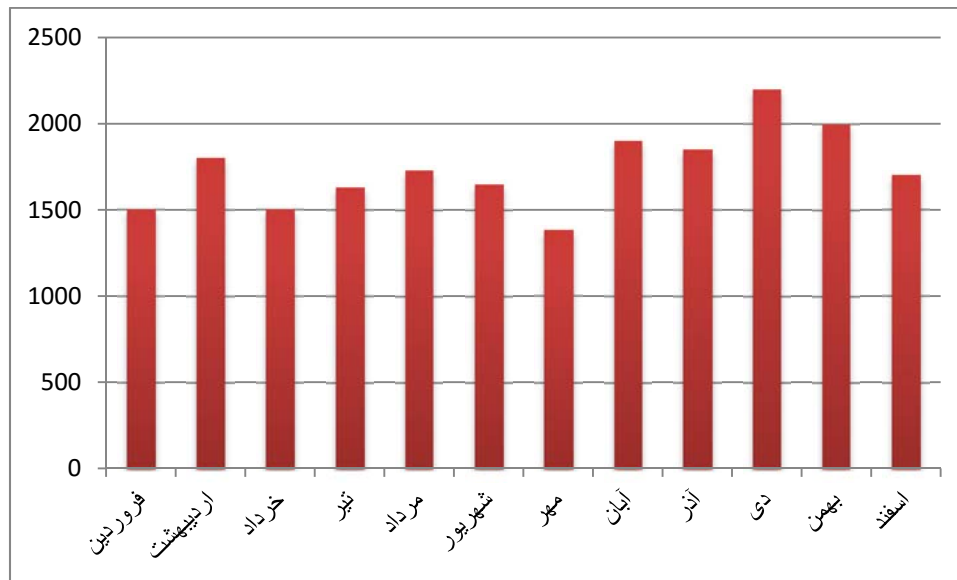
گروه پژوهشی ارزیابی و توسعه منابع به دو روش عمده اقدام به تهیه نشریات می نماید. نمودار شماره ۴ شمایی از تعداد نشریاتی که به صورت چاپی تهیه و به سیستم درون دهی شده اند را به نمایش می گذارد. این درحالی ست که سالانه تعداد قابل توجهی نشریه نیز به صورت الکترونیکی دانلود شده و در اختیار واحدهای مختلف جهت نمایه سازی و درون دهی به سیستم ها قرار می گیرد.

نمودار ۴. درون دهی نشریات به تفکیک زبان در سیستم نرم افزاری Ricest

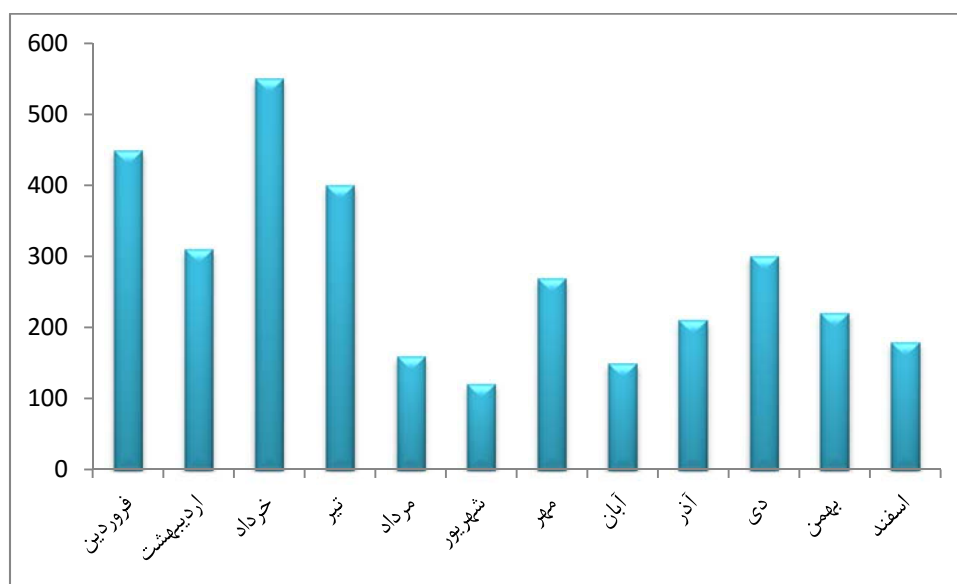
همچنین در این راستا نشریات دارای اعتبار از وزارت علوم تحقیقات و فناوری، و همچنین وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی از یکسو و نشریات علمی پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی از دیگرسو جزء نشریاتی هستند که از طریق واسپاری، شماره های مختلف خود را برای مرکز ارسال می نمایند. نمودارهای ۵ و ۶ جزئیات عملکرد ماهانه گروه در این خصوص را نشان می دهد.

بارکدی به هر یک از شماره ها تعلق گرفته و مقالات نشریه مربوطه به صورت الکترونیکی به پایگاه مقالات تمام متن فارسی موجود در مرکز منطقه ای اضافه می گردد. نمودار شماره ۷ جزئیات عملکرد ماهانه گروه در این خصوص را نشان می دهد.

نمودار ۷. بارگذاری مقالات نشریات در سامانه XML

به منظور آرشیو، نشریاتی که نمایه سازی شده و در سیستم جامع مرکز درون‌دهی شده اند، تفکیک و به صحافی ارسال می گردند. وجین نسخه های تکراری و مازاد نشریات و صحافی منابع جهت ایجاد تعادل در مجموعه، پویایی و روزآمد نمودن منابع موجود و کنترل و هدایت رشد و تناسب موضوعی منابع مجموعه وظیفه ای است که کمیت و کیفیت بسیاری از خدمات دیگر را به طور مستقیم یا غیرمستقیم تحت تاثیر قرار می دهد. نمودار شماره ۷ جزئیات عملکرد ماهانه گروه در این خصوص را نشان می دهد.

نمودار ۸. آماده سازی و ارسال نشریات به صحافی به تفکیک ماه